

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{16}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir

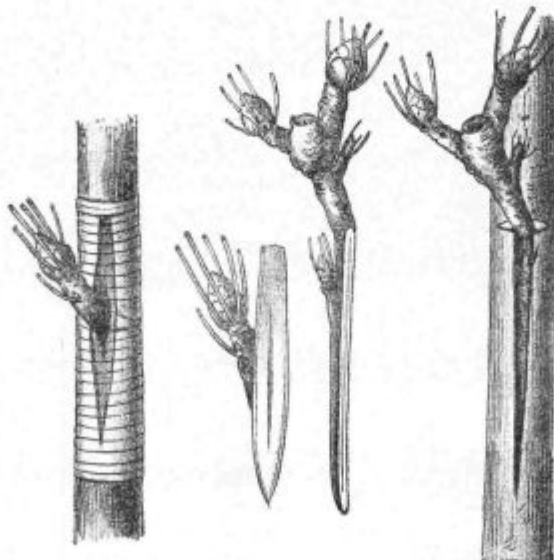
Št. 14. V Ljubljani, 31. julija 1908. Leto XXV.

Obseg: Cepljenje s sadnim lesom. — Zatiranje osata na njivah. — Kdaj je natančno določati mlečno tolaščobo. — Nekaj podatkov, ki naj se upoštevajo pri normalnih porodih govedi. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Cepljenje s sadnim lesom.

Čestokrat vprašujejo sadjarji, zlasti tisti, ki se pečajo s pritličnim drevjem, kako naj se drevo naredi hitro rodno, posebno tako, ki poganja preveč v les. Sredstev v to svrhu je več in smo tudi že večkrat pisali o njih; eno pa je, ki najhitreje privede do zaželenega uspeha, in to je vcepljenje rodnega lesa v močno rastoče veje. Za tak namen je vzeti rodni les od dobro rodečih vrst. Cvetno popje za prihodnje leto se razvija že poleti, in sicer v mesecih juliju in avgustu. Cvetno popje spoznamo na njega popolnem razvitju ter na listnem vencu, ki ga obdaja. Da bo uspeh gotov, nam je izbrati take pope, ki so obdani od pet do šest listov. Vejice s takimi rodnimi popki se odrežejo in potem osmučejo listja ter se takoj vcepijo v gladko vejo, in sicer v zarezo \perp , kakršna se naredi pri okuliranju. Rodno popje z lesom se mora seveda primerno prirezati, kakor kažeta podobi 69. in 70., in sicer je podoba 69. posamezen pop, a podoba 70. cela rodna vejica. Podobe so tako jasne, da jih ni treba popisovati, le to omenjamo, da je priporočeno precej lesa vzeti, ker se potem mora narediti dolga zareza, ki daje veliko spre-

jemalno ploskev. Iz podobe 71. je razvidno, kako je na podlogi narediti zarezo in kako se cepič vtakne pod lubad, podoba 68. pa zopet predočuje povezano, t. j. zgotovljeno cepitev. Cepitev se seveda ne sme zamazati, in za drugo delo velja tisto, kar velja za okuliranje. Omenjamo, da je taka cepitev tudi takrat prav porabna, kadar hočemo hitro spoznati kako sadno vrsto; v takem slučaju cepimo cvetni pop na kako starejšo, že rodeče drevo ter potem sad dobimo že drugo leto.

Pod. 68.

Pod. 69. Pod. 70.

Pod. 71.

Zatiranje osata po njivah.

Splošno se misli, da se osat razmnožuje po obilnem semenu, ki ga veter raznaša. To pa se dogaja bolj poredko kakor razplodba po koreninskih živicah. Največ poedina stebelca osata niso samostojne rastline, temveč so poganjki korenike, ki se 25 do 40 cm

globoko pod zemljo vodoravno razrašča. Če se izkoplje, se najde po 5, 10 in še več poganjkov, ki so na površju razdeljeni na več kvadratnih metrov, v zemlji pa sedé na skupni koreniki. Zato se osat nikdar ne nahaja v posameznih rastlinah, marveč vedno v večjih steljkah in vedno na istem mestu. Samo da se steljke zdaj raz-

širjajo, zdaj krčijo, kakršen je pač plod, obdelovanje in vreme (suho vreme zadržuje razširjanje). Če se z oralom, z razruševalcem itd. raznosijo posamezni, celo prav majhni kosci korenike, se lahko tvorijo nove steljke.

Kar se tiče zatiranja osata, naj se misli na to, da brez rasti nad zemljo tudi korenika ne more dolgo obstati in da so zeleni poganjki nad zemljo koreniki potrebni, da se razvija in tvori nove poganjke. Da se osat zatre, ga je poleti treba večkrat odsekati in izpuliti. Prav pripravne so v zatiranje osata njive, z repo in s krompirjem obsejane. Pri repi se po zadnjem okopanju in pri krompirju po osipanju njiva večkrat prehodi in osat izpodseka. Tu bo marsikteri dejal: ravno za krompirjem imam največ osata. To je tudi lahko umevno, če se po osipanju krompirja njiva več ne čisti. V vzrahljanih tleh bo osat začel bujno rasti, če so le korenike pod zemljo. Če nastane še deževno vreme, če krompirjevec prerano usahne vsled krompirjeve bolezni, tedaj razširjanja osata nič več ne zadržuje, in na njivah je jeseni videti več osata kakor krompirja. Če jeseni med krompirjem ni osata, potem ga v naslednjem žitu tudi ni. Tudi paša na njivi je dober pripomoček, da se osat zatre. Razen izpodsekovanja se lahko še tole skusi:

Ko je osat zrasel približno 25 cm visok in izprva zelena stebelca začnejo rjaveti, takrat je tako čvrst, da se dá s preprostim, spodaj opisanim orodjem s svojimi 20 do 30 cm dolgimi koreninami vred izpuliti. Če se to tekom poletja in v prihodnji pomladi nekterikrat ponovi, potem polje spraši, pognoji in za setev preorje, smo osat v dveh letih skoraj čisto zatrli.

To orodje, osatov potezač, je iz dveh palic iz trdega lesa, 75 cm dolgoti. Zgornji, 55 cm dolgi konec je na obeh palicah zaokrožen in ima 3 cm v promeru, spodnji, 20 cm dolgi konec pa je 45 milimetrov širok in narezan kakor greben strojnega kolesa. Palici se s kosom močnega usnja (s kosom starega strojnega jermenja) in z lesenimi vijaki na gornjem koncu zvezeta, tako da se zobci vjemajo, ko palici stisnemo.

S tem orodjem more moški delavec na dan $\frac{1}{2}$ do $\frac{3}{4}$ hektara očistiti osata, potezajoč ga iz zemlje.

Kdaj je natančno določati mlečno tolščobo.

Ker je cena, oziroma vrednost mleka zavisna od njegove tolščobe, zato je z marsikterega stališča, zlasti pa z gospodarskega, potrebno vedeti, koliko tolščobe ima kako mleko v sebi.

Povprečno ima kravje mleko okroglo $3\frac{1}{3}\%$ tolščobe.

Ta znana povprečna množina tolščobe je pa število, ki pri umni živinoreji, oziroma pri umnem mlekarstvu, ni porabno; večkrat nam namreč mora biti znana resnična množina tolščobe mleka posameznih ali več krav v različnem času in v različnih razmerah.

Kdaj pa moramo vedeti za resnično in določno množino mlečne tolščobe?

Splošen odgovor na to vprašanje se more glasiti: Vselej takrat, kadar mleko cenimo po tolščobi, kadar krave presojava po kakovosti njih mleka in kadar računamo, kako se nam krmljenje izplačuje.

Ker je cena mleka zavisna od njegove tolščobe, zato kupec predvsem gleda, da je mleko dovolj mastno; prodajalec, v tem slučaju kmetovalec-živinorejec, se pa tako mora vedno ravnati po kupčevih željah. Vid in okus že kažeta, ktero mleko je boljše ali slabše. Izurjen

mlekar ima v tem pogledu vsled vaje zelo razvite čute in že z očmi in z jezikom precej dobro, dasi vedno le približno, določi kakovost mleka in more brez posebnega preiskovanja in brez posebnih priprav izreči svojo približno sodbo o mleku. Taka približna sodba seveda ni vselej merodajna, ker je velikokrat treba določiti množino mlečne tolščobe na desetinke odstotka natančno, in v to svrhu oko in jezik najizurjenjšega mlekarja ne zadostujeta. Zato je potrebno mlečno tolščobo na podlagi vestnega preiskovanja prav natančno določiti.

Natančna določitev mlečne tolščobe je vselej potrebna, kadar je treba razsoditi, če je mleko, ki pride na prodaj, pošteno, t. j. da ni posneto ali z vodo zalito.

Mlekarne, in zlasti združne mlekarne, nikakor ne postopajo umno, če sprejemajo kar tjavendan vsako mleko, ne glede na njegovo kakovost, in kvečjemu izključujejo očitno goljufivo mleko. Zakaj naj bi umen gospodar, ki krave pravilno krmi in jim streže ter v mlekarjo nosi mastno mleko, zanj dobival isto ceno, kakor zanikarn gospodar za svoje prazno mleko!?

V umno vojenih mlekarnah se mora mleko plačevati po kakovosti!

So lahko razmere, da mlekarja določi ceno mleku, stopnjujočo le po celih odstotkih, polovicah ali četrtinkah odstotka mlečne tolščobe. V tem slučaju se v mesecu mleko večkrat preišče in potem se povprečna mesečna množina, zaokrožena na polovico ali četrtinko odstotka tolščobe, vzame za podlago izračunjanju cene za kilogram mleka posameznega mlekodajalca.

Še bolje in odločno najpravičnejše je v združnih mlekarnah mleko plačevati po tisti, na desetinke odstotka natančno določeni množini mlečne tolščobe, ki se najde, če se mleko vsakega združnika večkrat na mesec preišče in se potem istotako vzame mesečna povprečna množina tolščobe (seveda ne zaokrožena na polovico ali četrtinke odstotka) za podlago plačila za mleko posameznega združnika.

Naj se v mlekarnah vzame mlečna tolščoba za podlago plačevanja mleka na ta ali oni način, je vsakako tolščobo prav natančno določiti po kakem zanesljivem načinu, in se ni zanašati na vid in oko in tudi ne na načine, ki le približno določajo množino tolščobe.

Razne krave ne dajejo le enako veliko mleka, temveč tudi različno mastnega. Naloga umnega kmetovalca je, odbirati za pleme krave, ki so najboljše molznice, in med temi tiste, ki dajejo najmastnejše mleko. Ker izkušnja uči, da krave ta svojstva podedujejo tudi na svoj zarod, zato puščajmo za pleme le teleta najboljših krav. V teku let moremo na ta način črede silno zboljšati. Živinorejci, ki imajo velike črede, morejo seveda iz teh sami odbirati plemenska teleta domače reje in jim bo kvečjemu skibeti za osveženje krvi po dobrih bikih, ki se od drugje kupujejo in ki je o njih dokazano, da izvirajo od vseskozi dobrih krav. Manjši živinorejci, in le take imamo pri nas, pa morejo doseči isti namen z združnim postopanjem, t. j. da se združijo v živinorejsko zadrugo. Vsi udje živinorejske zadruge imajo tako skupaj tudi veliko čredo, kjer so krave z dobrimi lastnostmi, in od teh jemljejo teleta za pleme. Najboljše krave — po vnanji obliki, kakor po njih notranjih lastnostih — se vpisujejo v čredne knjige. V čredni knjigi pa mora biti pri vsaki vpisani kravi poleg resnične vsakoletne množine namolzenega mleka vpisana tudi kakovost mleka, t. j. kako mastno

mleko daje dotična krava. Pri živinorejski zadrugi mora biti torej čredna knjiga in vanjo je tudi vpisovati molžo na poskušnjo ter preiskovanje mleka na tolščobo od vsake vpisane krave posebej. Preiskovanje mleka v ta namen mora biti na desetinke odstotka natančno, ker se zboljševanje mleka potom odbire plemenske živine le počasi vrši in se napredek od leta do leta kaže tudi le v desetinkah tolščobnega odstotka. Živinorejska zadruga brez čredne knjige, brez redne molže na poskušnjo in brez preiskovanja mleka na tolščobo je popolnoma brezpomembna in nepotrebna, ker ne pospešuje nameravanega napredka; in če taka živinorejska zadruga samo zato na popirju obstoja, da izposluje podpore iz javnih zakladov, potem je tako početje naravnost sleparsko.

Dober gospodar bo vedno računal, kajti kmetijstvo je obrt kakor vsaka druga in je torej tudi v kmetijstvu le tisto početje pametno, ki nese, oziroma ki se izplačuje. S primernim krmiljenjem in s pokladanjem močnih krmil se ne povzdigne samo mlečnost krav, temveč tudi mlečna tolščoba. Umen gospodar, ki se peča z mlekarkstvom in ki zlasti prodaja mleko po kakovosti, t. j. po tolščobi, mora imeti izračunjeno, kako mu najboljše kaže krmiti, in mora vedeti, če se kako močno krmilo, ki dela masnejše mleko, izplačuje. Vsaka krava pa ne kaže z enim istim krmilom enakega učinka glede mlečne tolščobe, zato je preiskovati mleko vsake krave posebej, seveda poleg rednega določanja množine namolzenega mleka. Določanje množine namolzenega mleka od vsake krave posebej je sicer dolžnost vsakega računajočega umnega gospodarja, a natančno določanje mlečne tolščobe (in za tako se gre) je pa za posameznika v mnogih pogledih silno težavno delo. Koder so kmetovalci dobri računarji in hočejo vedeti, kako se jim krmiljenje z ozirom na dohodek od mleka izplačuje, osnujejo „prigledno društvo“, ki nastavi izvežbane osebe, ki delajo na skupen račun potrebne račune, in to zlasti na podlagi namolzene množine mleka in njega tolščobe. V svrhu zanesljivih računov „priglednih društev“ je natančno določanje mlečne tolščobe neizogibno.

Nekaj podatkov, ki naj se upoštevajo pri normalnih porodih govedi.

Vobče so porodi pri govedi težavnejši kakor pri konjih, in sicer iz naslednjih vzrokov:

1. Medenica je pri govedi ožja in daljša kakor pri konjih;

2. glave telet, posebno pri juncih, so kratke in imajo široko čelo. Enako razmerje je tudi pri udih.

Pri žrebetih nahajamo nasprotno dolge in ozke glave, kakor tudi dolge in tenke noge; zatorej kobile lahko rode, če so pravilno zrasle.

Iz teh vzrokov je pri kobilah v največ slučajih porodniška pomoč nepotrebna.

Čeprav so pri govedi razmere vobče neugodnejše, vendar ni pri vsakem pravilnem porodu umetna pomoč na mestu.

Porod torej iz navedenih vzrokov pri govedi dalj časa traja kakor pri konju. Toda to ni tako velika napaka. Pri normalnih razmerah ne škoduje čisto nič, če se porod nekoliko zavleče. Če tele pravilno leži, to se pravi, če pride z glavo in s prednjima nogama naprej na svet, tedaj se ni treba bati, da bi poginilo.

Tele se zaduši šele potem, če se popkova vez pretrga ali pretisne. Če pride mladič z glavo naprej na svet, se popkova vez ne pretrga tako kmalu, in tudi če se že pokaže teletov gobec, ni še nevarnosti, da bi se tele zadušilo.

Drugačne in nevarnejše pa postanejo razmere, če tele pride z zadnjim delom naprej na svet. Če je lega mladiča prava, to se pravi, če je hrbet obrnjen navzgor in trebuh navzdol, potem se na prvi pogled spozna, kadar ima priti tele z zadnjim delom naprej na svet, kakor hitro se pokažejo parklji.

Pri ravnokar označeni pravilni legi mladiča, če pride z glavo naprej na svet, so podplati parkljev obrnjeni navzdol.

Če pa pride tele z zadnjim delom naprej na svet, so podplati obrnjeni navzgor.

Kakor hitro se pri rodeči kravi opazi, da stoje podplati teletovih parkljev navzgor, naj se takoj prišče z roko, da se prepriča, ali je spredaj prednji ali zadnji del.

Če se čuti z roko mladiča skočni člen ali rep, potem se s pomočjo ne sme dolgo čakati, kajti po izkušnji se teleta, ki pridejo z zadnjim delom naprej, hitreje zaduše. Pri tej napačni legi mladiča se mora porod pospešiti stem, da se telo za zadnji nogi močno vleče ven, in se pri tem ne sme mnogo časa zgubljeni.

Če so pa teleta v pravi legi, potem naj se počaka in se ne sme izgubiti potrpljenja, če porod traja dalj časa.

Če so glava in udje v pravilnem položaju in če ni druge nepravilnosti, potem bodo krave v največ slučajih svoje mladiče žive porodile, ne da bi jim bilo treba pomagati.

To bo gotovo v tem slučaju, če so se krave že večkrat otelile, če imajo široko medenico, če niso debele in če jim v času, ko so breje, ni manjkalo potrebnega gibanja. S prenačljeno in nepotrebno pomočjo pri porodu se več škoduje kakor pomaga. Hoteč rešiti življenje teletovo, se pripravi krava in mladič v največjo nevarnost.

Pri prezgodnji in nepotrebni pomoči pri porodu se največkrat zgodi, da se pretrga in nevarno poškoduje maternični vrat ali sramnica. Po velikosti teh poškodb nastane potem takoj ali čez nekoliko dni predor v trebušno votlino, in taka žival je izgubljena.

V najugodnejšem slučaju se poškodba dolgo časa gnoji ter zahteva jako skrbno ravnanje, da ne ostanejo stalne zle posledice.

Tega se pa ni treba bati, če se pri lahkah ali malo dalje trajajočih porodih prepusti storitev kravi, ali pa se samo malo pomaga.

Če se opazi — kadar počti mehur — da so se glava in noge že globoko potisnile v medenico in da se mladič vselej pri popadkih nekoliko naprej potisne, potem pomoč sploh ni potrebna, kajti vsled krčenja materničnih mišic in vsled delovanja trebušnih mišic se v normalnih razmerah tele rodi, ne da bi bilo treba pri porodu pomagati. Vendar ni napačno, če se nekoliko potegne, kadar se glava pokaže iz sramnice, da se tele prej oprosti. Zaprek ponavadi potem ni nobenih več in kravi se prihrani nadaljnji napor.

Če se pa pri kakem porodu že vidi gobec iz sramnice, porod se pa ustavi in se krava zaman trudi, da bi spravila glavo ven, potem naj se ji porod malo olajša stem, da se nalahko povleče tele za noge in za gobec.

To se pa sme le v istem času zgoditi, ko ima krava popadke, ne pa med presledki. Pri ležečih živalih se mora vleči vedno navzdol, nikdar ne navzgor ali na stran.

Da pri porodu kakih 5 do 6 oseb močno pomaga vleči z namenom, dobiti kakorhitro mogoče tele ven, je le v redkih slučajih na mestu in se ima zgoditi le pod vodstvom kakega izvedenca, če se z daljšim čakanjem nič ne doseže in je življenje krave v nevarnosti.

Dostikrat se morajo krave po tako močnem naporu zaklati ali izkrvave notranje kmalu zatem. Temu se pa lahko izogne, če se ravna mirno in počasi. Pomočnik pri porodu mora namreč pomisliti, da potrebuje razširjanje materničnega vrata in drugih porodniških potov ne redko precej časa in da sme tudi s počasnim porodom biti zadovoljen.

Razentega je treba pomisliti, da je bolje, če se zaduši tele, kakor da bi poginila dragocenejša krava s teletom vred.

Pri prvesnicah je dostikrat preozka sramnica neprijeten porodniški zadržek. Če vrhutega junice store junce s širokimi glavami, potem pride glava še teže skoz sramnico. Brez umetne pomoči pridejo v takih razmerah teleta šele čez dalj časa in med močnim naporom krave ali pa sploh ne pridejo na svet.

Pri takih zaprekah pride glava brez posebnih težav do čela iz sramnice, potem jo je pa nemogoče spraviti tudi samo za nekaj centimetrov naprej.

Pomoč pri preozki sramnici zahteva veliko potrpljenja in previdnosti.

Posreči se sicer v največ slučajih dobiti glavo ven, če se dene čez vrat nalašč za take slučaje pripravljena vrvi in se zanjo močno vleče.

Navadno se pa pri tem pretrga stena od sramnice do mastnika. To je jako neprijeten pripetljaj, kajti živali s takimi poškodbami so za vedno pohabljene in so manj vredne. Posestnik je primoran izločiti jih od plemena.

Ozdravljenje omenjenih poškodb je le v najredkejših slučajih mogoče. Temu pa se da izogniti pri previdni in potrpežljivi pomoči.

Če zaostane glava v sramnici, ki je že prišla do čela, tedaj se mora predvsem glava teleta in porodniška pota z roko dobro namazati.

Zato se lahko rabi laneno olje, sluz lanenega semena, čista svinjska mast itd. Če se dobro namažejo stisnjeni in osušeni deli, ima to dostikrat presenetljiv uspeh. Ko se je to zgodilo, naj se skuša z roko polagoma razširiti ozko sramnico ali jo potegniti s čela teletovega. Medtem naj se ponavlja mazanje.

Če se pa zaman dalj časa trudi brez posebnega uspeha, če se opazi, da je tele v nevarnosti, da se zaduši, če mu že visi višnjev jezik iz gobca, potem naj se ne čaka dalje in naj se naredi na vsaki strani sramnice tri majhne zareze v kožo.

Potem naj se močno potegne, in glava bo takoj zunaj.

Zareze se bodo sicer naprej pretrgale, toda rane na strani sramnice niso nevarne. Dajo se lahko zdraviti in se v kratkem času popolnoma zacelijo.

Nevarno je samo, če se pretrga sramnica na zgornjem ali spodnjem kotu, posebno na zgornjem, ker se ponavadi zraven pretrga tudi mastnik.

Veliko napako napravijo nevedni pomagači pri porodu tudi na tale način. Ker se maternični vrat včasih počasi odpira in se kljub krepkemu naporu krave ne prikaže mehur, tedaj začno preiskovati z roko

in pridejo pri tem do mehurja, ki je še precej daleč notri. Ker čutijo v mehuru noge in gobec mladiča, pretrgajo vodni mehur, da bi stem pospešili porod. Voda odteče, noge mladiča se zaderejo globoko v medenico, toda porod se kmalu ustavi, ker vodni mehur še ni mogel dovolj razširiti materničnega vrata. Sedaj glava ne more skozi, in maternični vrat se ne razširi več.

Če bi bil ostal vodni mehur nedotaknjen, potem bi se maternični vrat v kratkem času razširil in glava bi bila brez zaprek prišla v medenico. Sedaj se prično težave.

Pri nadaljnih močnih popadkih se mora glava, ki ne najde izhoda, obrniti navzgor ali navspod, in tako nastane napačna lega glave. Ako v teh slučajih ni izvedenega pomagača pri roki, potem dotična žival gotovo pogine.

Druga velika napaka obstoji v tem, da pomočnik ni dovolj previden v izbiranju vrvi, ki jo dene čez vrat in v naglici vzame prvo, ki je pri rokah. Če imajo te vrvi zelo debele vozle, niso zanič.

Če krava ni prostorno zrastle, tedaj se s temi vozli lahko nevarno poškoduje sramnica in tudi maternični vrat.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 251. Sadno drevje, ki sem ga dobil od kmetijske družbe in ki že rodi, so mi otroci že dvakrat ali trikrat obrali, a starši teh otrok se branijo škodo povrniti. **Kako naj postopam proti otrokom ali njihovim staršem, ki mi sadje krajejo?** (M. K. v R.)

Odgovor: Starši so vsekako dolžni povrniti škodo, ki jo delajo njih nesamosvoji otroci, in če izlepa ne pridete do povračila, jih morete tožiti. Kraja sadja spada pod kazenska določila deželnega zakona o obrambi poljščine in se Vam je proti krivcem po tem zakonu ravnati.

Vprašanje 252. Leta 1973. smo dobili od graščine gozdne dele kot odškodnino za služnostne gozdne dolžnosti, ki jih je imela graščina napram nam. Sedaj smo dognali, da se odmerjenje te odškodnine ni pravično izvršilo in so se zlasti odštete senožeti, ki so bile od pamtveka naše in nikdar niso bile gozd. **Ali se da popraviti krivica, ki se nam je zgodila pri odmeri zemljiških bremen?** (J. A. v V.)

Odgovor: Obrniti se morate na deželno komisijo za odvezo in uravnavo zemljiških bremen v Ljubljani s prošnjo za obnovenje postopanja, oziroma s prošnjo, da se zadeva postavi v prejšnji stan. S prošnjo pa le tedaj prodrete, če morete dokazati namenoma storjene krivice, ali če pridete z dokazili na dan, ki pri prvem postopanju niso bili znani. Zadeva je zelo težavna, zato Vas svarimo pred velikimi stroški, dokler niste gotovi svoje zmage.

Vprašanje 253. **Ali se da na kak način in kako porabiti pokvarjeno pivo, ki je postalo plehko in se več ne peni?** (F. Z. v S.)

Odgovor: Če pivo dolgo nezaprto stoji, potem popolnoma pokipi in v njem raztopljena ogljikova kislina, ki daje pivu osvežujoči, prijetni okus, popolnoma izgine, vsled česar postane pivo plehkega okusa in se ne peni več. Tako pivo, če poleg tega ni še drugače pokvarjeno, je še vedno zdrava tekočina, ki služi za izdelovanje jesiha. Tekočina se v ta namen pusti, da se skisa kakor vino, vendar jesih iz piva ni posebno okusen; ima bolj ali manj grenak okus ter duh in okus po hmelju. Tako pivo se da tudi v žganje pekuhati, kar se pa nikakor ne izplača.

Vprašanje 254. Tri vasi imamo skupen vodovod, ki zanj skrbi posebno izvoljen odbor, in sicer so v vsaki vasi trije možje; eden izmed njih je načelnik. Ta odbor sedaj trdi, da imam jaz kot načelnik gospodarskega odbora skrbeti v naši vasi za vodovod, čemur se pa jaz zoperstavljam, ker v to svrhu nisem pozvan ne od županstva, ne od okrajnega glavarstva. Ali je moje postopanje pravo in kdo ima skrbeti za skupni vodovod? (F. K. v K.)

Odgovor: Če imate za oskrbovanje vodovoda na podlagi pravnoveljavnega dogovora poseben odbor, potem mora ta skrbeti za vodovod, in Vi kot načelnik gospodarskega odbora morate skrbeti edino za pokritje stroškov, ki hodijo na Vašo vas, če je vodovod lastnina podobčine. Če pa ni takega posebnega vodovodnega odbora in je vodovod v Vaši podobčini podobčinska lastnina, potem mora zanj skrbeti gospodarski odbor, čigar dolžnost je upravljati podobčinsko premoženje.

Vprašanje 255. Pokosil sem samo nad vodo ob kraju vode, kjer sem mogel po suhem hoditi, bičevje za steljo, a lastnik ribštva mi je to zabranil in pometal nazaj v vodo nakošeno bičevje, češ da to škoduje ribštvu, ker se ribe in raki ne morejo kam skrivati. Ali res ribarski zakon prepoveduje košnjo bičevja? (F. K. v N.)

Odgovor: Ribarski zakon ne prepoveduje košnje bičevja, in na podlagi tega zakona Vam lastnik ribštva ne more in ne sme prepovedati tega dejanja, če ste seveda sploh upravičeni na tistem mestu bičevje za steljo napravljati. Pa tudi če niste upravičeni k temu dejanju, se lastnik ribštva ne sme umeševati, temveč le lastnik vode, oziroma tiste parcele, kjer je ta voda.

Vprašanje 256. V sosedni vasi merijo gozde, in zemljemerec je dal postaviti na mojem svetu znamenja ter so delavci pri tem poteptali veliko trave in posekali nekaj mojega drevja za kole. Zemljemerec mi je tudi naročil posekati dve smreki in mi je sporočil, da jih da sam posekati, če jaz tega ne storim. Ali sme zemljemerec delati škodo na mojem svetu brez odškodnine, če meri za druge ljudi v drugi občini? (F. S. v P.)

Odgovor: Zemljemerec nikakor ne sme na tak način delati škode in Vam nima ničesar zapovedovati. Na Vašem posestvu sme le tedaj kaj ukreniti, če Vi izrecno dovolite in se zaveže škodo povrniti. Seveda ne smete biti trmoglav, zato dovolite potrebna dela proti primerni odškodnini, ker na tak način pomagata sosedom, kajti imejte pred očmi: Danes meni, jutri tebi!

Vprašanje 257. Pri nas odrezujejo turščico nad klasjem, da vršiče polagajo živini, češ da je potem klasje (storži) večje in boljše. Če bi to delali, ko je turščica že popolnoma odcvetala, bi po mojem mnenju ne škodovalo, a pri nas odrezujejo turščico prav rano, in to gotovo ni dobro. Kaj je Vaše mnenje o prižinjanju turščičnih vrhov? (A. K. v T.)

Odgovor: Odrezovanje turščičnih vrhov je vedno zelo škodljivo, dokler zrnje ne dozori. Škoda je tem večja, čim prej se vrhovi porežejo. Z odrezovanjem vrhov se pridelek znatno zmanjša in kakovost zrnja se poslabša. Vsa hrana, ki jo rastlina vzame iz zemlje, gre najprej v listje, tamkaj se presnavlja in pretvarja ter gre primerno prirejena nazaj v cvetje, pozneje v nastavljeno zrnje in pomaga zrnje zoriti in polniti s potrebnimi snovmi, oziroma zrnje debeliti. V listju se vrši prebavljanje hrane, in turščici listje ali vrhove porezovati pomeni toliko, kakor živali želodec kvariti.

Vprašanje 258. Na murskem polju imajo neko rdečo deteljo, ki jo sejejo poleti med ajdo in jim da potem spomladi prvo krmo. Kosil se le enkrat. Kakšna detelja je

to in ali bi bila za naš kraj, ki leži 800—900 m nad morjem? (A. M. pri Sv. D.)

Odgovor: Ta detelja se imenuje inkarnatka. Seje se na strnišče poleti (med ajdo) in da lahko jeseni že nekaj paše, spomladi pa zelo zgodnjo košnjo konci meseca maja ali v pričetku junija. Če je za Vaš kraj primerna, je zavisno od podnebja in bi bilo narediti poskušnjo. Inkarnatka potrebuje namreč zelo veliko poletne gorkote ter je izredno občutljiva za jesenske in spomladne mrazove. Če se inkarnatka spomladi zgodaj pokosi, more priti na tisto njivo še ječmen, proso, pesa ali zelje. Inkarnatka je prav dobro namestilo za deteljo, ki spomladi ali jeseni iz takega vzroka ni uspela.

Vprašanje 259. Ali je kakšno sredstvo proti črvom, ki razjedajo lesene hiše? (A. M. pri Sv. D.)

Odgovor: Lesene hiše in sploh lesovje v hiši razjeda ličinka hrošča, ki se imenuje kucec ali trdoglav. Zanesljivega sredstva proti kucecu ni. Edino, kar nekaj pomaga, je vbrizgovanje bencina v rove, ki jih dela ličinka. To delo je pa zelo nevarno, ker je bencin silno vnetljiv in se ne sme blizu z ognjem, niti z gorečo smotko. Poglavitno je za stavbe in leseno pohištvo vsekdar rabiti le popolnoma suh les, ker se kucec najrajši zavrže v svež les.

Vprašanje 260. Prodal sem kravo brez napake, ki je pri meni imela tudi dovolj mleka. Kupec trdi, da krava pri njem nima niti kozarec mleka, in hoče kupčijo sodnijskim potem razdreti. Jaz pri prodaji nisem jamčil za nobeno množino mleka. Ali sem primoran vzeti prodano kravo nazaj, kako naj se zagovarjam pred sodiščem in kaj je vzrok, da krava nima pri novem lastniku mleka, dočim ga je pri meni imela veliko in je bila popolnoma zdrava? (P. B. v Č.)

Odgovor: Če krava, ki je bila poprej dobra molznica pri novem lastniku nima skoraj nič več mleka, more biti temu vzrok le prememba hleva in osobja, ki ji streže. Krava, ki je vajena na kak hlev in na posebno osobje, izgubi včasih prav rada vsled take izpremembe mleko, ali ga pa pridržuje. To ni napaka, da bi bili Vi odgovorni zanjo in ni povod da bi se kupčija razdrla, kajti krava bo takoj zopet dajala mleko, kakor hitro se navadi na nove razmere. Morda v novem hlevu tudi z njo grdo ravnajo in jo molzejo na način, ki ji ne ugaja. Pred sodiščem Vam je s pričami dokazati, da je bila krava pri Vas zdrava in dobra molznica, in če to dokažete, Vas ne morejo obsoditi, da bi morali kravo nazaj vzeti. — Krava tudi izgubi mleko ali ga pridržuje, če ne dobiva primerne krme, če se z njo sploh drugače in nepravilno ravna, če se ji tele odstavi in vzame, če v hlevu nima miru zaradi podgan, kač, kuretine, kurjencev itd. Morda je krava že dlje časa breja in je zato sploh nehala dajati mleko. Izkratka: če krava ne daje mleka iz vzrokov, ki so naravni, ali ki jih zakrivi novi lastnik, ne morete biti obsojeni, da bi morali kravo nazaj vzeti. Da ob prodaji krave niste jamčili za množino mleka, nič ne de; novi lastnik je kupil kravo za redno porabo, in v to spada tudi primerna molža (seveda z ozirom na brejost). Če ima krava resnično zanič vime in ne daje mleka, potem ni za redno porabo in ste jo dolžni nazaj vzeti. To pa mora novi lastnik šele tožbenim potom dokazati.

Kmetijske novice.

Važno za konjerejce. C. kr. ministrstvo za domobrambo namerava v mesecu septembru t. l. (bržčas 12. septembra) v Št. Jerneju na Dolenjskem za vojaštvo kupovati konje-remonte. Kakor je znano, se bodo tri- do štiri-

letni konji, ki so sposobni za vojaštvo, plačevali po 750, 800 do 850 kron in tudi draže. Konjerejce, ki imajo sposobne konje, opozarjamo na to že sedaj, da konje do tega časa primerno pripravijo, da bodo v dobrem stanju, dobro podkovani in da jih morda v svojo škodo poprej ne prodajo. Ker je znano, da vsak konj z dobro hojo korakoma kakor v teku največ pridobi, je treba že sedaj konje večkrat prepeljati, in sicer tudi nevpregnene, ker se je že pogosto pri enakih prilikah opazalo, da naši konjerejci ne znajo konj prepeljati. — Dan semnja za remonte se pravočasno objavi.

Novo šolsko leto na kranjski kmetijski šoli na Grmu se prične z mesecem novembrom t. l. Učenci so ali notranji, ki stanujejo v šoli, ali vnanji, ki stanujejo v okolici. Notranji učenci so deželni štipendisti in plačujoči učenci. Vsak notranji plačujoč učenec plača za hrano po 80 h na dan in po 40 K šolnine na leto ter stanuje brezplačno v zavodu. Hrano je plačevati naprej v mesečnih obrokih po 24 K, šolnino pa v polletnih zneskih po 20 K. Plačujoči učenci, ki naj izvrše šolo s posebnim dovoljenjem deželnega odbora v enem letu, plačajo šolnine 80 K. Zunanji učenci (eksternisti) stanujejo zunaj zavoda in plačujejo po 40 K šolnine na leto. Za šolo so ustanovljene deželne ustanove po 240 K na leto, ki jih oddaja deželni odbor. Pravico do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja in so z dobrim uspehom dovršili ljudsko šolo. Prednost gre tistim mladeničem, ki ostanejo, dovršivši šolo na Grmu, gotovo na svojem domu in se bodo pečali s kmetijstvom, vinstvom in sadjarstvom. Učenci z ustanovami imajo hrano, stanovanje in pouk v šolskem zavodu brezplačno, za obleko, živотно perilo, obuvalo in za šolske potrebščine pa si morajo sami skrbeti. Kdor želi vstopiti v šolo, mora dokazati: 1.) da je dovršil 16. leto; če je kdo telesno posebno krepak, se sprejme tudi po dovršenem 15. letu. Mladeniči, ki so dovršili 24. leto, se sprejmejo le izjemoma v zavod; 2.) da je prosilec z dobrim uspehom dovršil ljudsko šolo ali obiskal kako meščansko ali srednjo šolo, kar mora dokazati s spričevalom zadnjega tečaja; 3.) da je telesno sposoben za kmetijska dela, kar mora dokazati s zdravniškim spričevalom; 4.) da je lepega vedenja, kar mora izpričati z župnijskim in županskim potrdilom; 5.) da so starši, ozir. varuh, pripravljeni trpeti stroške za šolanje. Prošnji za sprejem v šolo je torej priložiti: 1.) rojstni list, 2.) spričevalo o dovršeni ljudski ali kakki višji šoli; 3.) zdravniško potrdilo o trdnem zdravju; 4.) spričevalo županstva in župnega urada o lepem vedenju prosilca in 5.) obvezno pismo (reverz) staršev, oziroma varuha, zaradi vzdrževanja učenca. Prošnje, svojeročno pisane in kolekovane s kolekom za 1 K, je poslati vodstvu, ki jih predloži deželnemu odboru. Učenci, ki dovrše šolo z dobrim uspehom, imajo pri vojaščini pogodno pravico le do dveletne prezentne službe. Če namreč zadoste svojim vojaškim dolžnostim prvi dve leti brez graje ter dokažejo, da bodo po izstopu iz prezentne službe kmetovali na svojem ali svojih staršev domu, smejo na podstavi odredbe c. kr. vojnega ministrstva z dne 22. julija 1895, št. 4643, prositi proti koncu drugega leta, da se jim odpusti tretje službeno leto.

Družbene vesti.

* **Družbena gospodinjstva šola** prične 1. oktobra t. l. nov 12mesečen tečaj Razpis glede sprejema v šolo je objavljen med uradnimi vestmi te številke.

* **Oddaja kos.** Družba oddaja letos, kakor vsa zadnja leta, in ima že v zalogi za svoje ude posebno narejene

kose iz najboljšega avstrijskega jekla, in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah smo letos naročili trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podražijo, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgotost v pesteh:	6	6½	7	7½	8
" " cm:	60	65	70	75	80
Cena:	80 h,	90 h,	1 K,	1 K 10 h,	1 K 20 h.

* **Prave bergamaške osle**, in sicer temnovišnjekaste, podolgem žilaste, oddaja družba po 60 h. Osle so vse enake kakovosti ter so 25 do 26 cm dolge.

* **Močna krmila**, in sicer lanene in sezamove tropine, bo imela družba odslej vedno v zalogi ter oddaja lanene po 19 K, sezamove pa po 18 K 100 kg z vrečami vred. Tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikov cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govodi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljateve na zunanje se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro,	16 %	17 %	18 %
	po 6 K 50 h	6 K 80 h	7 K 10 h 100 kg

z vrečo vred. Družba more poslati vselej le Tomasovo žlindro, kakršno ima takrat tvornica ravno v zalogi in je družbi pošlje. Zato naj se pri naročitvi ne predpisuje, koliko odstotno žlindro je poslati.

Rudninski superfosfat po 8 K 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnojil travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg z vrečo vred.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.
Čilski soliter po 33 K 100 kg z vrečo vred, v
manjših množinah po 35 h za kg.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe.

(Dalje.)

Častiti zbor! V imenu glavnega odbora mi je čast naslednje poročati o stanju c. kr. kmetijske družbe, oziroma o njenem delovanju v l. 1907.

Leta 1907. je imela družba 6915 udov, torej za 177 več kakor leta 1906.

V tekočem letu, t. j. leta 1908., je pa družbi pristopilo že doslej 1271 novih udov. Ker se glavni odbor strogo drži načela, da le tiste smatra za družbene ude, ki dejansko plačajo letnino, zato se izbriše vsako leto precejšnje število udov, ker ne plačajo udnine. Navzlic temu je število udov sedaj naraslo na čez 7000.

Udje so bili razdeljeni v 133 podružnic. Od lanskega občnega zbora sem je bilo nanovo ustanovljenih sedem podružnic, in sicer v Koprivniku, Kočevski Reki, Starem logu, Ravnah Preloki, Semiču in v Stari cerkvi.

Po nadomestnih volitvah na občnem zboru dne 27. junija p. l. so bili v glavnem odboru tile gg: Oton pl. Detela, graščak, član gosposke zbornice itd., predsednik; Frančišek Povše, drž. in deželni poslanec, graščak, komercialni svetnik itd. v Ljubljani, podpredsednik; Anton grof Barbo, c. kr. komornik, graščak v Rakovniku, dež. poslanec v Ljubljani; Frančišek Gombač, vinarski komisar v Ljubljani; Andrej Kalan, prelat, kanonik itd. v Ljubljani; Henrik baron Lazarini, graščak v Smledniku; Josip Lenarčič, graščak, tvorničar in predsednik kranjske trgovske in obrtne zbornice na Vrhniki; Leopold baron Liechtenberg, dež. glavarja namestnik in graščak v Jablah; Alojzij Pavlin, c. kr. stavbni svetnik v Ljubljani; Josip Pogačnik, posestnik v Podnartu ter dež. in drž. poslanec; Viljem Rohrman, vodja dež. kmetijske šole na Grmu; dr. Maks pl. Wurzbach, graščak in advokat v Ljubljani, in Janko Žirovnik, nadučitelj v Šentvidu.

Računska preglednika sta bila gg: Hinko Lindtner, deželni računski priglednik, in Frančišek Rozman, kontrolor c. kr. dež. plačilnega urada v p.

Današnji občni zbor mora izvršiti volitev predsednika na mesto po § 19. družbenih pravil odstopivšega dosedanega družbenega predsednika gospoda Otona pl. Detela, člana gosposke zbornice, graščaka itd., ki se je preselil iz Ljubljane; dalje volitev podpredsednika namesto po § 18. družbenih pravil izstopivšega dosedanega podpredsednika gospoda Frančiška Povšeta, komercialnega svetnika, državnega ter deželnega poslanca, graščaka itd. v Ljubljani, in slednjič volitev štirih odborov v glavni odbor na mesto po § 18. družbenih pravil izstopivših gg: Antona grofa Barba, c. kr. komornika, graščaka, dežel. poslanca itd. v Ljubljani; Leopolda barona Liechtenberga, deželnega glavarja namestnika, graščaka, itd. v Ljubljani; Alojzija Pavlina, c. kr. veterinarskega nadzornika v Ljubljani; Frančiška Pavlina, c. kr. stavbnega svetnika v Ljubljani.

Družbeni zastopnik v kmetijskem svetu c. kr. kmetijskega ministrstva je bil družbeni tajnik, gospod ravnatelj Gustav Pirc, njegov namestnik pa družbeni odbornik gospod Josip Pogačnik, posestnik v Podnartu, državni in deželni poslanec.

Družbeni zastopnik v državnem železniškem svetu je bil po smrti (24. julija 1906) ravnatelja kranjske industrijske družbe,

g. Karola Luckmana na Jesenicah, njegov namestnik graščak in predsednik trgovske zbornice gospod Josip Lenarčič na Vrhniki.

Za družbenega zastopnika v živinozdravskem svetu, ki je bil leta 1907. ustanovljen, je bil imenovan za triletno dobo gospod Frančišek Povše, graščak, drž. in dež. poslanec, za njegovega namestnika pa družbeni tajnik, gosp. ravnatelj Gustav Pirc.

Društveno delovanje v l. 1907. je bilo urejeno kakor pravila predpisujejo, na podlagi sklepov odborovih sej, ki so se redno vršile. Zapisniki so objavljeni v družbenem glasilu »Kmetovalcu«.

Tekoča opravila je opravljalo tajništvo dogovorno s predstvom ter jih je reševalo v zmislu sklepov glavnega odbora. Vložni zapisnik izkazuje leta 1907. 984 strogo uradnih dopisov, poslovnih števil pa izkazuje 32.636.

V družbeni pisarni, ki jo vodi družbeni ravnatelj, sodeluje poleg njega še 1 tajniški pristav, 1 pisarničar, 1 knjigovodja, 2 skladiščna uradnika, 1 pomožni uradnik in 3 služabniki, ki pomagajo tudi v skladišču.

Delovanje podružnic je bilo večinoma zelo živahno; posebno zadnji čas se mora njih vedno skrbnejše delovanje pohvalno omeniti. Delo glavnega odbora, ki je od leta do leta bolj obsežno, ima največjo oporo v uspešnem delovanju podružnic, in večkrat je bilo le z njihovo pomočjo mogoče prijeti uspešno delovati in prid kak kmetijski panogi. Podružnice imajo sedaj 29 drevesnic ter vsako leto v svojem okolišu oddajo veliko število dreves in na ta način sadjarstvo zelo pospešujejo. 20 podružnic v vinskih krajih ima tudi večje ali manjše trtnice in nekatere tudi vzorne vinograde. Za vzdrževanje drevesnic in trtnic dobivajo podružnice primerne podpore iz državnih in deželnih sredstev. Večina podružnic ima kmetijske stroje v zadružno porabo, nekatere tudi v večjem številu. Več podružnic ima svoja poslopja. Izmed glavnih opravil družbenih podružnic je skupno naročanje kmetijskih potrebin, kar jim družbena pisarna posreduje in se skoraj brez izjeme vrši brez ovir. Da se delovanje podružnic spodbuja, je bilo v zadnjem času vpeljano, da posamezne podružnice v družbenem uradnem glasilu redno poročajo o svojem delovanju.

O družbenih zavodih in podjetjih mi je čast naslednje poročati:

1. Družbena podkovska šola. Ta šola, ki jo ima družba že 60 let v svoji oskrbi, je pravzaprav obrtna šola, ki vsled zakonskih naredeb mora obstati, prizadeva družbi toliko neupravičenih žrtev, da je glavni odbor moral skleniti, da se iznebi te šole, oziroma žrtev zanjo. Glavni odbor bi bil sicer temeljiteje postopal, a se je moral ozirati na dejstvo, da je ta šola edina te vrste s slovenskim učnim jezikom. Dogovori s c. kr. deželno vlado, z deželnim odborom in z magistratom stolnega mesta Ljubljane merijo na to, da naj se način vzdrževanja podkovske šole tako izpremeni, da bodo omenjeni činitelji dovolj prispevali in tako družbo vsakih žrtev odvezali. Obljubljena je tudi podpora za popravo in za popolnjenje potrebnega poslopja. Zopet se ustanovi živinska bolnica. Samoobsebi je umevno, da se tudi pouk v šoli preustroji, kakor ga zahteva sedanji čas. — Podkovska šola je pod vodstvom posebnega ravnatelja, delujeta pa na njej učitelj podkovstva in njegov asistent. Šola je imela, kakor običajno, v preteklem letu dva polletna tečaja, ki sta bila oba tako dobro obiskana, da je bilo za zglazene učence težko najti prostora. Vsi učenci s Kranjskega so imeli državne, oziroma deželne in hranilnične podpore. Koncem vsakega polletja so se tudi vršile izkušnje iz podkovstva za kovače, ki šole niso obiskovali.

2. Družbena sadna drevesnica. Družba ima sedaj dve drevesnici, in sicer staro na bivšem poskusnem dvoreu na Poljanah in novo drevesnico na prostoru v Gornji Šiški, ki ga je družba kupila leta 1904. V stari drevesnici se ne prideluje dovolj dobro drevje za oddajo, zato družba ne more zadoščati naročilom svojih udov in je vsled tega prisiljena že pet let naročati iz gornjeavstrijskih združenih drevesnic vsako leto po več

tisoč visokodebelnih dreves. To naročanje tujega drevja, ki družbi prizadeva razmerno velikih žrtev, se bo moralo toliko časa vzdrževati, dokler ne bo v novi drevesnici dovolj drevja na razpolaganje. Tuje drevje družbo seveda več stane kakor zanj dobiva, in ker se vse to vrši na račun stare drevesnice, zato ta račun izkazuje že par let sem primanjkljaj, dočim je bil poprej račun drevesnice aktiven in je prebitek drevesnice celo izdatno prispeval družbenim stroškom. Nova sadna drevesnica v Gornji Šiški je sedaj zasajena s štirimi letniki sadnega drevja. Prvo drevje bo mogoče oddati jeseni leta 1909. Dotlej bo seveda tudi račun nove drevesnice popolnoma pasiven, ker razen nekaj skupila za poljščino ni nič drugih dohodkov. Gospodarstvo v novi drevesnici je tako urejeno, da bo mogoče vsako leto oddati 23 do 24 tisoč visokodebelnih in prtiličnih sadnih dreves raznih plemen in vrst. Del razmerno velikih ustanovnih stroškov nove drevesnice more družba pokrivati z državno podporo. Enaka podpora je obljubljena tudi za bodočnost. Kakor je imel glavni odbor čast poročati že v prejšnjih občnih zborih, se je ustanovitev nove drevesnice omogočila le vsled posojila sl. kranjske hranilnice v znesku 30.000 K, ker je ta zavod obljubil po možnosti vsako leto obresti od posojila darovati. Sl. kranjska hranilnica je doslej že za pet let te obresti v resnici blagodušno podarila.

3. Družbeni dvorec na Viču. Ta dvorec ima družba sedaj štirinajsto leto v zakupu. Njegov namen je delati poskušnje z različnimi semeni, vzgajati plemensko goved ter dajati prostor za kupljene plemenske živali, ki se s pomočjo države in deželne podpore razdeljuje po deželi. Vsa velikega prometa, ki ga ima družba s priskrbovanjem gospodarskih potrebščin za svoje ude, neobhodno potrebuje vprežno živino in vozove, kar najceneje priskrbuje v svoji režiji s pomočjo tega dvorca. Gospodarjenje na tem dvorcu se je vršilo po načrtu prejšnjih let. Vsa intenzivnega gospodarjenja so se pridelki zelo pomnožili, vsled česar je gnotni uspeh popolnoma poveljen. — Goved na dvorcu je simodolskega plemena, ki se odprodaja, kar je je preveč; vrhutega se pa kupujejo mladi bik, ki se ceneje dobivajo, in se v zadostni starosti zopet prodajajo. — Za opravljanje vprežnih del sta dva težka konja, ki obenem družbi služita za prevažanje blaga s kolodvora v skladišče in nazaj.

4. Obdarovanje starih zaslužnih kmetijskih poslov. V to svrhu je glavni odbor leta 1898. ustanovil v proslavo vladarjeve 50letnice cesarja Franca Jožefa I. jubilejni zaklad za obdarovanje starih kmetijskih poslov. Ta zaklad je leta 1907. dosegel vsoto 2787 K 60 h. Iz obresti je vsako leto 2. decembra obdarovati nekaj kmetijskih poslov, ki dolgo časa služijo v eninisti hiši. Dokler zaklad ne bo primerno velik, bo vsakoletna darila družba plačevala iz svojega.

(Dalje prihodnjič.)

Razpis štipendije.

C. kr. kmetijsko ministrstvo je z odlokom z dne 17. aprila 1908, št. 13.335., razpisalo državno štipendijo v znesku 600 kron na leto za kakega kranjskega slušatelja na c. kr. živinozdravski visoki šoli na Dunaju. Štipendija se odda s šolskim letom 1908/9.

Prosilci za to štipendijo naj svoje prošnje, opremljene z rojstnim in krstnim listom, potem z učitnim in šolskim spričevalom ter naslovljene na c. kr. kmetijsko ministrstvo, pošljejo

do 1. septembra t. l.

podpisanemu odboru.

Glavni odbor c. kr. kmet. družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 30. junija 1908.

Vabilo

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Ravnem nad Krškimi, ki bo dne 23. avgusta t. l. ob treh popoldne v prostorih podružničnega načelnika g. Andreja Pirca istotam.

S P O R E D :

1. Načelnikova poročila o delovanju podružnice in o zadnjem občnem zboru.
2. Nasveti in predlogi udov.

Kmetijska podružnica v Ravnem nad Krškimi,

dne 23. julija 1908.

Andrej Pirc, načelnik.

Razglas

o sprejemu gojenk v gospodinjsko šolo c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Meseca oktobra se otvori enajsti tečaj gospodinjske šole, ki bo trajal 12 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom č. gg. sester iz reda sv. Franciška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjskem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 30 K, ali za ves tečaj 360 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcov, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi priskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima ktera več obleke, jo sme prinesiti s seboj.

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjsko šolo, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk;
2. znati čitati, pisati in računati;
3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave;
4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške;
5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo

do 15. septembra t. l.

glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V prvi vrsti se v gospodinjsko šolo sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. julija 1908.